

Feljton

Haški tribunal:
političko tijelo ili
nepristrasni sud (8)

Sudije na biciklima i u pozorišnim kostimima

Miloševićev pokušaj da od sebe napravi žrtvu suda i Tuđmanova pomoć haškim optuženicima • Od jula 1997. do aprila 2003. u samo dva, od 33 hapšenja, bile uključene francuske i njemačke jedinice SFOR-a

Većina kritika javnost da je Haški tribunal političko tijelo, te da je pristrasan ne odnosi se zapravo na sudska vijeća, nego na Tužilaštvo ICTY. Te su optužbe, uvjerena je Inicijativa naučnika, zasnovane na vezi između finansiranja Tribunala i tobožnjeg povinovanja Tužilaštva interesima finansijera.

Priredile:
Džejna HASANBEGOVIĆ
i Aldijana OMERAGIĆ

Finansiranje je, konstatira Inicijativa, oduvijek bilo bolna tačka Tribunala, no teza o finansijskoj zavisnosti i političkoj instrumentalizaciji čini se neobičnim ako je poznato da najveći svjetski donatori nisu imali konzistentnu politiku tokom godina postojanja ICTY. I smiješnom, ako se uzme u obzir da je tek posljednjih godina proračuna ICTY povećan.

Žrtve sistema

Prve godine njegovog postojanja proračun Tribunala bio je 276 hiljada dolara. Ostalo je zabilježeno da su sudije oblačile iznajmljene sudske odore, koje su, zapravo, bile pozorišni kostimi, te da je, primjerice, jedna od ranih akcija tadašnjeg predsjedavajućeg Tribunala bila – da kupi dva bicikla.

Iako su svjetski moćnici kasnije postali darežljiviji prema ICTY, prvobitna su ograničenja u finansiranju ostavila sumnju da je onaj ko plaća u poziciji i da zapovijeda.

U isto vrijeme dio novca namijenjen ICTY bivao je utrošen u program za zaštitu svjedoka, te odbranu optuženih, koji, sukladno pravnim normama ICTY imaju pravo na adekvatnu odbranu, pa i advokata, kojeg plaća sud. Ovo pravo, ipak, mnogi haški optuženici u početku nisu koristili. Tako je, u vrijeme dok je na čelu Hrvatske bio **Franjo Tuđman**, većina optuženih hrvatske nacionalnosti dobivala podršku ove zemlje. Upadljivo je da je i bivši jugoslovenski predsjednik **Slobodan Milošević** odbio da prizna sud i prihvati njegovu pomoć, pa je vlastitu odbranu vodio sam. Namjera toga je da se pojača utisak da su optuženi, zapravo, žrtve sudskog sistema.

No, nije samo veza između finansijera i zamišljenog ponašanja Tužilaštva odredila negativan stav javnosti prema ICTY. Inicijativa podsjeća da je Tribunal više puta kritiziran i zbog neuspjeha u hapšenju optuženih za ratne zločine.

Sam Tribunal i, specifično Tužilaštvo, zapravo nemaju, niti su ikada imali neku vrstu agencije, koja bi mogla dovesti optužene u haške sudnice. U tome, ICTY potpuno ovisi od vojnih i policijskih snaga zemalja u kojima se optuženi skrivaju od pravde. Ili, od međunarodnih snaga stacioniranih u

regionu Balkana.

A, uvjerenje je javnosti, kako navodi Inicijativa naučnika da su i međunarodne snage bile umiješane u sprječavanje hapšenja optuženih. Istraživanje naučnika u tom smislu pominje dvije spekulacije, prema kojima su hapšenje osumnjčenih spriječili francuski u jednom, a britanski vojnici u drugom slučaju.

Iako i sami ovo smještaju u domen špekulacija, navode da su od jula 1997. do aprila 2003. uhapšene 33 osobe, a samo u dva slučaja sudjelovali su pripadnici francuskih i njemačkih jedinica SFOR-a.

Sa tim, ipak, tužiocima Tribunala, zapravo nemaju nikakve veze jer su i sami frustrirani činjenicom da nemaju nikakav mehanizam kojim bi osigurali

rasprostranjene prakse međunarodnih finansijskih institucija i EU, da primjenjuju određeni stepen uslovljavanja", ističe Inicijativa. Inicijativa je locirala još jednu tačku u formiranju javnog mišljenja na Balkanu da je ICTY pristrasan – proces podizanja optužnica i njihov nacionalni balans.

Balans

Otkako je počelo podizati prve optužnice, Tužilaštvo ICTY je bilo predmet kritičkog nadgledanja. Većina je optužnica naslovljena protiv pripadnika srpskih snaga, no, mnogi vjeruju da bi ih trebalo biti i više, te da bi one trebale biti složenije, s obzirom na to koliko je obim i ozbiljnost zločina koje

Pravo na besplatnog advokata mnogi haški optuženici nisu koristili

da se svi optuženi pojave u haškim sudnicama.

No, ono što je, prema sudu Inicijative, najkontroverznije u vezi sa hapšenjima, jeste pokušaj Tužilaštva da upotrijebi međunarodni pritisak kako bi osiguralo prebacivanje optuženih u Hag, povezujući to sa obećanjem diplomatske podrške ili povlačenjem pomoći balkanskim državama u kojima su oni našli utočišta.

"Elementat prinude bio je očigledan u zahtjevu Jugoslaviji da izruči Miloševića prije puštanja pomoći, no ovo je samo jedan primjer široko

su počinili. "Marko Attila Hoare je energično dokazivao da postoji važna nedosljednost kod podizanja optužnica, time da se one podižu protiv pripadnika nesrpskih etničkih skupina, kako bi se Tribunal učinio nepristrasnim", navodi Inicijativa.

On vjeruje da je politika nepristrasnosti zasnovana na međunarodnom shvatanju rata na prostoru bivše Jugoslavije, prema kojem je to zapravo "bio konflikt između etničkih skupina, zbog njihovih istorijskih antagonizama".

Inicijativa vjeruje da je moguće "da je Tužilaštvo ICTY odlučilo kazniti nekoliko eminentnih pripadnika svake etničke skupine da se zaštiti od optužbi o pristrasnosti, ali ne zato što se slaže s bilo kakvim pojašnjenjem uzroka raspada Jugoslavije".

No, naučnici vjeruju da postoje i mnogo veće zagonetke oko samog Tužilaštva. Navode primjer ubistava u selu "Novo seoce, pokraj Sokoca, koje su opkolile i etnički očistile srpske snage". Dodaju da je ubijeno 46 ljudi, ali optužnice nikada nisu podignute.

"Privrženost Haga da goni više vojne i političke dužnosnike znači da stvarni izvršioци ovog čina ostaju slobodni i bez bližih izgleda za hapšenje", zapisali su.

NA DANAŠNJI DAN

1014. - Umro danski kralj **Svend I**, koji je 1002. godine, nakon pokolja Danaca u Engleskoj, napao i osvojio veliki dio engleske teritorije. Naslijedio ga je sin **Knut II Veliki**, koji je bio kralj Danske, Engleske i od 1028. godine Norveške.

1194. - Njemački kralj **Henrik VI** oslobodio, uz veliku otkupninu, engleskog kralja **Ričarda I** (Lavlje Srce), kojeg je, na povratku iz Kružarskog rata, 1192. godine zarobio austrijski vojvoda **Leopold**.

1809. - Rođen njemački kompozitor i dirigent **Feliks Mendelson**, istaknuti predstavnik muzičkog romantizma, osnivač Konzervatorija u Lajpcigu. Kao pijanista debitirao je u devetoj godini, u 15. godini je napisao prvu simfoniju, a u 16. godini majstorsko djelo, scensku muziku za *San ljetnje noći*.

1830. - Na mirovnoj konferenciji u **Mendelson** Londonu, Grčkoj priznata nezavisnost od Otomanskog carstva, u čijem je sastavu bila od 1453. godine.

1867. - Princ **Mucuhito** postao u 14. godini japanski car **Meidi**.

1915. - U Sarajevu obješen učitelj **Veljko Čubrilović**, jedan od učesnika u atentatu 28. juna 1914. godine na austrougarskog prestolonasljednika nadvojvodu **Franca Ferdinanda** u Sarajevu.

1919. - U Parizu održana prva sjednica Lige naroda, devet dana poslije osnivanja te svjetske organizacije.

1924. - Umro američki državnik **Vudrou Tomas Vilson**, predsjednik SAD od 1913. do 1921. godine, začetnik ideje o stvaranju Lige naroda, dobitnik Nobelove nagrade za mir 1919. godine.

1943. - Britanski avioni u Drugom svjetskom ratu bombardirali njemački grad Hamburg.

1945. - Američki avioni u Drugom svjetskom ratu izbacili oko 3.000 tona eksploziva na Berlin.

1945. - Američke trupe na Filipinima preuzele Manilu od Japanaca.

Jaser Arafat

1969. - Palestinski nacionalni kongres izabrao **Jasera Arafata** za šefa Palestinske oslobodilačke organizacije (PLO).

1973. - U Južnom Vijetnamu, na osnovu mirovnog sporazuma potpisanog u Parizu, stupio na snagu prekid vatre.

1977. - Snage lojalne potpukovniku **Mengistu Haileu Marijamu** ubile šefa privremene vojne vlade Etiopije, generala **Teferija Bentija**, i njegove najbliže saradnike.

1981. - **Gro Harlem Bruntland**, poslije ostavke **Odvara Nordlija**, izabrana za prvu ženu premijera Norveške.

1989. - Umro američki filmski režiser i glumac **Džon Kasavetis**, vodeći predstavnik "njujorške škole", nezavisne produkcije (*Sjenke*, *Zakasnjeli bluz*, *Lica*, *Glorija*, *Dvanaest žigosanah*, *Rozmarina beba*).

1994. - Predsjednik SAD **Bil Klinton** ukinuo trgovinski embargo Vijetnamu, zaveden po završetku Vijetnamskog rata 1975. godine. To je, nakon decenija neprijateljstva, bio dramatičan preokret u odnosima između dviju zemalja.

1995. - NATO održao prvu vojnu vježbu na teritoriji nekadašnje Istočne Njemačke.

1996. - U zemljotresu na jugozapadu Kine poginulo više od 300 ljudi.

1996. - Na osnovu Dejtonskog mirovnog sporazuma, oko 57.000 pripadnika međunarodnih snaga za održavanje mira (IFOR) stiglo u BiH. Uspostavljeno je deset brigadnih i tri divizijska glavna štaba.

1998. - Američki vojni avion EA-6B, leteći prenisko, udario u kabl uspinjače u zimskom turističkom centru Kavaleze, na sjeveru Italije. U gondoli koja je pala sa visine od oko 200 metara poginulo je svih 20 ljudi.

2000. - Prilikom napada albanskih ekstremista na autobus UNHCR-a, na Kosovu ubijena dvojica Srba, a u sukobima ruskih pripadnika KFOR-a s Albancima ranjeno više osoba. U narednim danima talas nasilja, u kojem je stradalo devet osoba, zahvatio je sjeverni dio Kosova.

2002. - U snažnom zemljotresu koji je pogodio tursku provinciju Afjon 43 osobe poginule, povrijeđeno oko 300 ljudi, a više od 600 kuća oštećeno.

2003. - Legendarni američki rock-producent **Fil Spektor**, koji je svojom tehnikom snimanja poznatom pod nazivom "zvuci zid" napravio revoluciju u pop muzici, uhapšen zbog ubistva.

(Onasa)

Sitne ribe

Javnost je, dodaju naučnici, postavila pitanje i zašto nisu podignute optužnice protiv **Borislava Jovića**, **Veljka Kadijevića** i **Blagoja Adžića**, na temelju njihovog mogućeg učestvovanja u komandnoj odgovornosti.

Inicijativa smatra spornom politiku Tužilaštva da arhitekta etničkog čišćenja izvodi pred sud, zbog insistiranja na komandnoj odgovornosti, dok hiljade sitnih riba i danas slobodno živi čak i u zajednicama koje su ranije terorizirale.